

Ühise kalanduspoliitika reformi sotsiaalne mõõde

1. MILLINE ON ELI KALANDUSSEKTORI SOTSIAALNE MÕÕDE?

2007. aastaks (kõige värskemad kättesaadavad täielikud andmed) oli ELi kalandussektoris (sealhulgas püük, vesiviljelus, töötlemine ning muude segmentide kõrvalteenused) täistööajaga töökohti ligikaudu 355 000. Püügisektoris oli ligikaudu 145 000 (46 %), töötlevas tööstuses 137 000 (34 %) ja vesiviljeluse sektoris 55 000 (16 %) töökohta. Lisateenused moodustasid ülejäänud 4 % (18 000). Väikesemahulise rannapüügiga tegelevad laevastikud (passiivsete püügivahenditega kuni 12 meetri pikkused laevad) moodustavad ligikaudu 40 % töökohtadest püügisektoris ja ligikaudu 80 % ELi kalalaevadest.

Võrreldes ELi kogumajandusega moodustab ELi kalandussektor vähem kui 0,2 % ELi tööhõivest. Siiski on see sektor mõnes liikmesriigis (nt Kreekas, 1,5 %) ja piirkondades (nt Galicia, Hispaania 3 %) ja rannikuäärsetes kogukondades (nt Killybegs, Iirimaa 68 %) oluline tööandja. Töehõive areng on negatiivne, kooskõlas enamiku primaarsektorite arenguga ELis – alates 2002. aastast on töehõive püügisektoris vähenenud 31 % ja vesiviljelussektoris 16 %. Töötlevas sektoris vähenes töehõive üksnes 6,5 %, kuna see valdkond tugineb ulatuslikult eri liikmesriikidest või kolmandatest riikidest pärit impordile.

2. MILLISED ON ELI KALANDUSSEKTORI SOTSIAALSED PROBLEEMID?

Lisaks eespool nimetatud **töehõive vähenemisele** (eriti püügisektoris) tehti ühise kalanduspoliitika reformi mõjuhinnangus kindlaks, et peamine probleem on püügisektori **vähene köitvus**, eriti uuele kalurite põlvkonnale. Hiljutine 24 rannikuäärse kogukonna kohta tehtud uuring näitab, et laevastikel on järjest enam probleeme meeskonna komplekteerimisega kohalikest kvalifitseeritud inimestest ning nad peavad kasutama välismaalasi või – väikesemahuliste laevastike puhul – peavad meeskonnaliikmed jätkama töötamist isegi pärast seadusliku pensioniea algust.

Vähene köitvus tuleneb võrdlemisi väikestest palkadest (võrreldes maismaal olevate töökohtadega) kombineerituna raskete töötingimuste ja ohutusega seotud probleemidega. Lisaks on **kalandussektorist sõltuvate töökohtade arv vähenemas enamikul rannikualadel**, mistõttu ei pruugi mõni neist olla tulevikus elujõuline.

Lisaks on vesiviljelustegevus jäänud Euroopas viimastel aastatel samale tasemele ega ole suutnud pakkuda vajalikke töökohti Euroopas sisemaal ega rannikualadel. Vesiviljelusel on potentsiaali luua rohkem köitvaid töökohti (kus keskmine palk on kõrgem ja töötingimused paremad kui kalapüügisektoris), kuid selle tegevuse potentsiaali ei ole Euroopas täielikult ära kasutatud.

3. MIS JUHTUB, KUI ÜHINE KALANDUSPOLIITIKA JÄÄB REFORMIMATA?

Ühise kalanduspoliitika reformi mõjuhinnangus tehtud simulatsioonid näitavad, et kui ühise kalanduspoliitika reformi ellu ei viida, väheneb töehõive püügisektoris stabiilselt 1–2 % aastas. Töehõive kvaliteet jääb palkade ja tööohutusega seoses väikeseks. Selline areng mõjub väga kahjulikult enamiku haavatavate rannikuäärsete kogukondade elujõulisusele.

4. MILLISED ON REFORMITUD ÜHISE KALANDUSPOLIITIKA SOTSIAALSED EESMÄRGID?

Sotsiaalne jätkusuutlikkus on ühise kalanduspoliitika üks peamisi eesmärke ning reformitud ühise kalanduspoliitika eesmärk on saavutada järgmised keskpika ja pika tähtajaga sotsiaalsed eesmärgid:

- pöörata tõusule tööhõive vähenemine kalandussektoris, eriti püügisektoris;
- suurendada kalandussektori köitvust ja muuta see kvaliteetsete töökohtade pakkujaks;
- tagada rannikuäärsete kogukondade elujõulisus majanduskasvu ja töökohtade edendamise kaudu;
- lihtsustada üleminekut säästvale kalandusele;
- kasutada Euroopa vesiviljeluse potentsiaali laienemiseks ja töökohtade loomiseks nii sisemaal kui ka merevesiviljeluse sektoris.

Kõik uue ühise kalanduspoliitika vahendid peavad aitama kaasa nende eesmärkide saavutamisele, kuid selles kontekstis on uue ühise kalanduspoliitika peamine vahend uus Euroopa Merendus- ja Kalandusfond. Euroopa Kalandusfondiga võrreldes toob Euroopa Merendus- ja Kalandusfond endaga kaasa olulise muudatuse kalandussektori rahastamises riiklikest vahenditest, keskendudes kollektiivsele tegutsemisele ja rannikualade elujõulisusele, mitte laevastike toetustele, millest saavad enamasti kasu kalalaevade omanikud. Seetõttu teeb Euroopa Merendus- ja Kalandusfond ettepaneku kõrvaldada enamik praegustest kalalaevastiku kohandamise meetmetest ja kasutada seda osa rahastamisest laevastike ja vesiviljelussektori majandusliku elujõulisuse saavutamiseks (innovatsioon, lisandväärtus ja turundus) ning kalapüügist sõltuvate alade arengu ja mitmekesistamise soodustamiseks.

5. KUIDAS PÖÖRATA TÕUSULE TÖÖHÕIVE VÄHENEMINE KALANDUSSEKTORIS?

Keskkonnasäästlikkuse saavutamine võimalikult kiiresti on sotsiaalse jätkusuutlikkuse eeltingimus. Ühise kalanduspoliitika reformi mõjuhinnangus tehtud simulatsioonid näitavad, et kui maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tase on saavutatud, suureneb lubatud kogupüük ning üldiselt suureneb see 2020. aastaks vähemalt 20%. **Selline märkimisväärne tõus võib luua uusi töökohti püügisektoris**, nagu on näidanud asjaolu, et simulatsioonide kohaselt suureneb töökohtade arv ühe laeva kohta juba pärast 2017. aastat. See on samuti kooskõlas selliste riikide nagu Uus-Meremaa kogemustega, kus niisuguste juhtimisvahendite kasutamisega, mis võimaldavad üleminekut säästvale kalandusele ja mis on väga sarnased ühise kalanduspoliitika reformis kavandatud vahenditega, suurenes püük ning sellega seoses ka kapital ja laevastike inimressurs.

See on samuti kooskõlas ELi kogemustega, kuna 13 ELi kalavaru on juba maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel ning mõned teised jõuavad selle tasemeni ühe kuni kahe aasta jooksul. See on võimaldanud suurendada lubatud kogupüüki 2012. aastaks (nt heeringas Keldi meres, tursk Iiri meres, euroopa merikurat Atlandi ookeani edelaosas ning Põhjamere heeringas jpt). Just nimelt lubatud kogupüügi suurendamine aitabki säilitada töökohti sektoris ning on oluline lisasissetulekuallikas kaluritele. Näiteks võivad need suurendamised tähendada 10 miljoni euro suurust lisasissetulekut heeringapüüdjatele Keldi meres, 13 miljoni euro suurust lisasissetulekut tursapüüdjatele Iiri meres või 12 miljoni euro suurust sissetulekut euroopa merikuradi püüdjatele Atlandi ookeani lääneosas. Kõige rohkem suureneb sissetulek heeringapüüdjatel Põhjameres, kellel võib see kahekordistuda 212 miljoni euronni tänu heeringavarude säästvale majandamisele maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemeni 2015. aastal.

Maksimaalse jätkusuutliku saagikuse eesmärgiga seotud probleem seisneb aga keerulises üleminekuperioodis, kus täiendavaid lühiajalisi töökohtade kaotusi võib oodata ülepüütud kalavarudest sõltuvates ELi kalalaevastikes, mis näitavad liigse püügivõimsuse ilminguid, mis on iseloomulik enamikule ELi varudele. Toetus on kättesaadav uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kaudu, et aidata kaluritel suunata üleminekuperioodi keskkonnasäästlikkusele. Sellegipoolest annavad eespool esitatud andmed selgelt tunnistust sellest, et lühiajaliste probleemide majanduslik kasu on väärt pingutust ning täiendav majanduslik jõukus avaldab positiivset mõju kõigile ELi rannikualadele.

Püügi ja vesiviljelustoodangu suurenemine loob **täiendavaid töökohti ka töötlevas sektoris**. Hinnangute kohaselt luuakse sellega seoses töötlevas sektoris vähemalt 4500 täiendavat töökohta, enamasti kalapüügist sõltuvatel rannikualadel.

Ühise kalanduspoliitika järjest suurem tähelepanu vesiviljelusele võib samuti luua täiendavaid töökohti selles sektoris, tingimusel et liikmesriigid seavad vesiviljeluse vajalikule esmatähtsale kohale sisemaal ja rannikualadel asuvate võimalike vesiviljeluse piirkondade riiklikus haldamises. Samuti eeldatakse, et töökohti luuakse Euroopa Kalandusfondi praeguse neljanda telje alusel, mis hakkab tulemusi andma juba praegu ja jätkab seda kuni 2015. aastani.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi mõjuhinnangu kohaselt, mis põhineb programmist LEADER saadud kogemusel, mille põhjal on modelleeritud neljandat telge, võiks **suurem tähelepanu territoriaalse arengu sambale aidata rannikualadel luua ligikaudu 12 500 töökohta** 2022. aastaks, nii merendussektoris kui ka sellest väljaspool.

6. KUIDAS SUURENDADA KALANDUSSEKTORI KÖITVUST?

Köitvuse suurendamiseks, eelkõige püügisektoris, on vaja meetmeid, mis ühest küljest on mõeldud sissetuleku ja palkade suurendamiseks ning teisest küljest töötingimuste, koolituse ja ohutuse parandamiseks.

Jätkusuutlike varude püük suurendaks nii sissetulekut kui ka palkasid: ühise kalanduspoliitika reformi mõjuhinnangus tehtud simulatsioonid näitavad, et **reformitud ühise kalanduspoliitika korral keskmine palk peaaegu kahekordistub** võrreldes sellega, kui reform jääks tegemata.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondis on järgmiste meetmete eesmärk **vähendada püügikulusid või suurendada sissetulekut**:

- meetmed, et lihtsustada üleminekut keskkonnasäästlikule ühisele kalanduspoliitikale: selektiivsete püügivahendite ostmine, investeerimine seadmetesse, mis võimaldavad tagasiheite ladustamist laeva pardal, ning investeringud sadamarajatistesse, mis on vajalikud soovimatu saagi lossimiseks jne;
- turunduse ja ettevõtluse arendamise toetamine, mille eesmärk on suurendada sissetulekut ulatuslikuma kaasatuse kaudu nende toodete müümisse ja turustamisse; toodete kvaliteedi, märgistamise ja sertifitseerimise toetamine ning uute turgude arendamise toetamine;
- parem turukorraldus suurema toetuse kaudu tootjaorganisatsioonidele ja kalandusorganisatsioonide ühisprojektide edendamise kaudu ning
- keskendumine innovatsioonile, et soodustada uusi ideid ja tooteid kogu väärtusahela ulatuses;
- kalurite uute tegevuste toetamine, mis võivad täiendada nende sissetulekut (kaasatus NATURA 2000 juhtimisse, mereprahi kogumine).

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond on samuti oluline vahend **töötingimuste, koolituse ja tööohutuse parandamiseks**. Sellega seoses toetab see:

- tööohutus- ja töötervishoiumeetmeid, sealhulgas nii pardavarustuse kaasajastamist ja individuaalseid ohutusvahendeid kui ka parematesse töötingimustesse panustamist;
- professionaalset nõustamist ja koolitust kalurite abikaasadele ning nende aitamist perekonna kalaäri pidamisel ning
- kutseharidust, ümberõpet ja elukestvat õpet.

Kõik need meetmed peaksid oluliselt parandama töökohtade köitvust, eelkõige püügisektoris. Liikmesriigid peavad need siiski seadma esikohale Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskavades. Ühise kalanduspoliitika reformi vahendid annavad liikmesriikidele olulise mänguruumi, et määratleda ja saavutada sotsiaalsed eesmärgid, seades tingimuseks üksnes selle, et riiklikud eelistused ei tohi seada ohtu ühise kalanduspoliitika reformi potentsiaali saavutada lühemas perspektiivis keskkonnasäästlikkus.

Kahe olulise kalureid käsitleva konventsiooni – ILO konventsioon nr 188 kalandustöö kohta ning Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvaheline konventsioon – kiire ratifitseerimine liikmesriikide poolt on oluline, et suurendada sektori köitvust veelgi.

Komisjon annab kohe hoogu vesiviljelussektorile, et saada üle seisakust, mis on iseloomustanud seda majandustegevust ELis juba viimased 15 aastat. Selleks tehakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondis ettepanek laiendada toetuskõlblike meetmete reguleerimisala vesiviljelustegevuse soodustamiseks. Nende meetmete eesmärk on vesiviljelusettevõtete parem konkurentsivõime ja elujõulisus ning samuti keskenduvad need maine ja tarbijahinnangu parandamisele ning tootmise ja turustamise sobivale kavandamisele. Vesiviljelussektoris soodustatakse uusi sissetulekuvorme väärtuslike toodete, nišituru arendamise, sisemaa vesiviljeluse, multitroopsete vesiviljelussüsteemide jne edendamise kaudu ning keskkonna, tervise ja loomade heaoluga seotud standardite suurema järgimise kaudu. Vesiviljelussektori ettevõtjad saaksid samuti toetust nõustamisteenuste jaoks selle kohta, kuidas arendada ettevõtlust, minna üle keskkonnajuhtimisele ja mahepõllumajanduslikule vesiviljelusele ning osutada keskkonnateenuseid.

Liikmesriigid peaksid samuti panustama ELi vesiviljeluse arendamisse halduse lihtsustamise kaudu, kindlustades vee ja ruumi eraldamise ning lihtsustades uutele tegutsejatele valdkonda sisenemist. Samuti peaksid liikmesriigid mängima aktiivset rolli tulevases avatud koordineerimise meetodis, mis võib olla võimas vahend riikliku strateegia arendamiseks.

7. KUIDAS TAGADA RANNIKUÄÄRSETE KOGUKONDADE PIKAAJALINE ELUJÕULISUS?

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond keskendub inimestele, eriti väikekaluritele, ja kalapüügist sõltuvatele rannikualadele.

Väikekaluritele keskendumine saavutatakse erimeetmete kaasamise (nt ettevõtlusalased nõustamisteenused) ja suurema toetuse abil ning seoste loomise kaudu raha eraldamise ja nende laevastike osakaalu vahel. Väljaspool Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi säilitaks uus ühine kalanduspoliitika praegused püügipiirangud kuni 12 meremiili kaugusele ulatuvates vetes ja kontrolliga seoses kehtivad sätted, näiteks erand kalalaevade seiresüsteemide seadmetele.

Rannikuäärsete kogukondadega seoses tugineb Euroopa Merendus- ja Kalandusfond Euroopa Kalandusfondi neljanda telje raames tehtud edusammudele – paremad rahastamisvõimalused püügipiirkondade jätkusuutliku arengu jaoks, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi valikuline koordineerimine kohalike rahastamisallikatega, mis on kättesaadavad Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi raames, ning üldkokkuvõttes rohkem rahalisi vahendeid.

Integreeritud kohaliku arengu strateegiad peavad olema vahend, mille abil rannikualad edendavad uusi tööhõivevõimalusi nii kalandussektoris kui ka sellest väljaspool. Sellise majandusliku mitmekesistamise potentsiaal on ulatuslik ning hõlmab töökohtade loomist dünaamiliselt laienevates uutes merendussektorites nagu kalandusturism ja kalanduse kultuuripärandi väärtustamine. Samal ajal võivad need toetada kalandus- ja vesiviljelustegevuse panuse suurendamist kohalikku majandusse meetmete kaudu, mille eesmärk on tõsta nende väärtust.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond sisaldab esmakordselt ka integreeritud merenduspoliitika sammast, mida hallatakse keskselt. Selle rakendamine aitab uurida uusi majanduskasvu ja töökohtade loomise võimalusi meremajanduses ja rannikualadel.

Liikmesriigid võivad võtta ka täiendavaid meetmeid Euroopa Kalandusfondi raames, keskendudes rohkem neljandale teljele kui vahendile, mille abil kiirendada töökohtade loomist, mis on paljudel rannikualadel juba alanud.

ELi rahaliste vahendite parem koordineerimine ühise strateegilise raamistiku, partnerluslepingute ja kogukonna juhitud kohaliku arengu kaudu avab uusi võimalusi töökohtade loomiseks kalandusest sõltuvates piirkondades. Näiteks võib Euroopa Sotsiaalfondi kasutada kalurite ümberõppeks ja uute oskuste omandamiseks, samas kui projektid, mille eesmärk on linnapiirkondade regenereerimine ja mida rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist, võivad olla otseselt kasulikud rannikualadele.